

Pharisæorum; et postea interpretatur fermentum perversorum.¹ Pharisæorum esse doctrinam (*Matth.* xvi, 6, 12). Et nos igitur si a doctrina hujus sæculi volumus esse alieni, et quasi extraneos a mundi conversatione nos facere, persecutionibus et pressuris subiecti simus, et secundum Apostolum comedamus azyma sinceritatis et veritatis (*I Cor.* v, 8): Vis, o auditor, intelligere quod dico? Dic quod verum est, loquere quod sincerum est, nullius personam accipias, non divitis, non potentis. Quam libet sit potens, quamlibet sit nobilis qui peccaverit, corripere eum: et comedisti azyma sinceritatis et veritatis in amaritudine. Unde et Apostolus ait, *Inimicus vobis factus sum, vera dicens* (*Galat.* v, 16): et proverbium sæculi gentilis quoque poeta exprimens, « Obsequium, inquit, amicos, veritas odium parit » (*Terent. Andria*, act. 1, scen. 1, v: 41). Quod autem sequitur ut non crudas carnes agni neque elixas comedamus: illud est, ne Scripturas divinas, quæ vere carnes agni sunt, aut juxta historiam tantum intelligamus, sicut Judæi, et crudas eas absumamus in cibum; aut rursum secundum hæreticos, quibusdam allegoriis et nobilio interpretationis ad perversa quæque dogmata derivemus ac enervemus eas, et succi veritate sublata umbras quasdam et imagines offendamus.² sed intelligamus eas et juxta historiam sicut scriptæ sunt, et nihilominus eas sancti Spiritus excoquamus ardore, et quidquid in illis secundum litteram videtur incongruum esse vel clausum, spirituali expositione pandamus.

Caput cum pedibus et intestinis comedetis (*Exod.* xii, 9). Caput mihi videtur esse agni, illud quod in Evangelio Joannis scribitur: *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum; hoc erat in principio apud Deum* (*Joan.* i, 1, 2): pedes autem, homo quem pro nostra salute est dignatus assumere. Sed et aliter sentiri potest: caput, intelligentia spiritualis; pedes, simplex juxta historiam narratio; intestina autem, quidquid intrinsecus in littera latet³, quidquid in superficie non videtur, sed diligenti examinatione commolitur et ruminatum a doctoribus profertur in medium: et quod putabatur esse foedum et indecorum, hoc reperietur esse vitale. Verbi gratia, quid turpius in Scripturis dici potest, quam si Osee meretricem habere jubeatur uxorem (*Osee* i, 2), et Judas cum Thamar nuru sua concubabat (*Gen.* xxxviii, 16), et David Bethsabee adulterio sordidetur (*II Reg.* xi, 4), et Onan filius Judæ semen projiciat in terram, ne liberos generet (*Gen.* xxxviii, 9)? Hæc si secundum litteram intelligantur, nonne a gentibus et ab incredulis quibusque quasi Scripturarum stercora condemnantur atque invidentur? Sed si illa excutiās, si laves, si Spiritus sancti igne excoquas, vertuntur in cibum; et quod putabatur inutile, inveniatur esse mysterium.

Non relinquetis de eo in mane, et os non conteretis de eo, et quod reliquum fuerit de eo usque in mane, igni comburetis illud (*Exod.* xii, 10). Nihil de carnibus agni usque in futurum sæculum reservemus: quantumcumque possumus, comedamus. Quod si qua in eo fortia sunt, dogmata videlicet ecclesiastica de Trinitate, de resurrectione, de anima, de Angelis et de cæteris hujusmodi, hæc non juxta nostram opinionem

pravis interpretationibus disseramus, et non contemramus illa, sed ita ut sunt fortia prædicemus. Si quid autem quasi homines præterierit, et non potuerimus de carnibus agni comedere; scire debemus quod in futuro sæculo doctrina Spiritus sancti nobis aperiendum sit, et comedemus illud.

Sic autem comedetis illud: Sint lumbi vestri accincti, et calceamenta vestra in pedibus vestris, et baculi in manibus vestris, et comedetis illud cum festinatione, Pascha est enim Domini Dei vestri (*Exod.* xii, 11). Huc usque præceptum est, quales carnes agni comedere debeamus: nunc jubetur, quo a nobis habitu comedendæ sint. *Sint lumbi, inquit, vestri accincti*. Et Apostolis dicitur, *Sint lumbi vestri accincti, et lucernæ ardentes in manibus vestris* (*Luc.* xii, 35). Et Joannes zona pellicea cingitur (*Matth.* iii, 4), et Elias nihil in se habens molle atque muliebre, sed totum virile et rigidum (homo quippe hirsutus erat) cingulum habuisse describitur (*IV Reg.* i, 8). Et nos ergo si volumus carnes agni comedere, mortificemus lumbos nostros, mortificemus opera carnis; et hoc quod in Job de diabolo dicitur, *Virtus ejus in lumbis ejus, et fortitudo ejus in umbilico ventris ejus* (*Job* xl, 11), occidatur in nobis: ne caro concupiscat adversus spiritum, sed spiritu opera carnis mortificemus; et purificati vescemur agni carnibus. Ut autem sciatis, fratres charissimi, quoniam quicumque uxori debitum reddit, non potest vacare orationi, nec de carnibus agni comedere; Moysi præcipitur, ut populus, qui ascensurus erat ad montem Oreb, ante tres dies purificetur (*Exod.* xix, 10), et David cum venisset ad Achimelech sacerdotem, interrogatus si mundi sunt pueri, respondit purificatos eos esse ab heri et nudius tertius (*I Reg.* xxi, 4, 5). Si autem panes propositionis non poterant ab iis qui uxores suas tetigerant comedi; quanto magis panis ille, qui de cælo descendit, non potest ab his qui conjugalibus paulo ante hæere complexibus, violari atque contingi? Non quo nuptias condemnemus, hoc dicimus; sed quo eo tempore, quo carnes agni manducaturi sumus, vacare a carnis operibus debeamus.

Quod autem sequitur, *et calceamenta in pedibus vestris, et baculum in manibus vestris*: hoc jubetur, ut quamdiu in eremo hujus sæculi gradimur, calceati simus calceamentis pacis, necubi in deserto scorpius et coluber obrepat, necubi serpens plantam gradientis invadat. Quod si forte adversum nos consurrexerit, habeamus virgam in manibus, et percutiamus eum et dicamus, *Virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt* (*Psal.* xxii, 4). Videte mysterium Scripturarum. Quamdiu per solitudines ambulamus, necesse est ut habeamus calceamenta, quibus nostri tegantur pedes: quando vero terram repromissionis intramus, dicitur nobis cum Jesu Navé, *Solve corrigiam calceamenti tui; locus enim in quo stas sanctus est* (*Josue* v, 16). Et nos ergo quando intraverimus in regna cælorum, non habebimus opus calceamentis; non his præsiis, quibus custodimur in sæculo: sed ut novum dicam, agnum illum qui pro nobis occisus est sequemur. Sed videte ut de nobis dicat Joannes, *Isti sunt qui vestimenta sua non coinquinaverunt; virgines enim permanserunt, qui sequuntur agnum, quocumque vadit* (*Apoc.* xiv, 4), Christum Jesum, cui est honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

¹ Abest apud Hieronymum, perversorum.

² Hieronymus, effundamus.

³ Alias, lucet.

SERMO IN PSALMUM XLI, AD NEOPHYTOS.

Iste quoque Hieronymo falso tributus in editis.

Psalmi filiorum Core læta canunt. Cervi serpentibus inimici. Fons triplex Ecclesiæ, Trinitas. Baptizandorum exercitia. Baptizatorum natura mutata.

Omne Psalterium sagaci mente perlustrans, nusquam invenio quod filii Core aliquid triste cantave-

rint: semper in psalmis eorum læta sunt et jucunda, semper terrenis humilibusque contemptis, cœlestia et æterna desiderant, congruentes interpretationi nominis sui, siquidem Core interpretatur Calvities. Quia ergo Dominus noster in loco Calvariæ cruci-

fixus est et sepultus (*Matth.* xxvii, 53), quicumque in cruce ipsius credunt et in resurrectione; hi filii Core, id est, filii Calvariae nominantur: super qua calvaria Dominus noster verus Elisæus post resurrectionem ad cœlorum regna conscendens, irridetur a parvulis Judæorum, sed ursi comedunt irridentes (*IV Reg.* ii, 23, 24). Hoc de titulo strictim dixisse sufficiat, nunc ad Psalmi principium revertamur.

Sicut desiderat cœvus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus (*Psal.* xli, 2). Cervorum natura est, ut serpentum venena contemnant; quin potius naribus suis eos extrahunt de cavernis, ut interficiant atque dilacerent: cumque venenum intrinsecus coeperit æstuarè, quamvis eos non possit occidere, tamen sitis ardorem et incendium commovet. Tunc illi fontes desiderant, et purissimis aquis ferventia venena restinguunt. Quomodo itaque illi cervi desiderant fontes aquarum; ita et nostri cervi, qui de Ægypto et de sæculo recedentes interfecerunt Pharaonem in actibus¹ suis, et omnem ejus exercitum in Baptismo necaverunt, post interfectionem diaboli desiderant fontes Ecclesiae Patrem et Filium et Spiritum sanctum. De Patre quod sit fons, scribitur in Jeremia, *Me dimiserunt fontem aquæ vivæ, et foderunt sibi lacus detritos, qui non possunt aquas continere* (*Jerem.* ii, 13). De Filio vero in quodam loco legimus, *Dereliquerunt fontem sapientiæ* (*Baruch.* iii, 12). Porro de Spiritu sancto, *Qui biberit de aqua quam dederò ei, orietur in eo fons aquæ salientis in vitam æternam* (*Joan.* iv, 13 et 14); statim exponitur, evangelista dicente, quod de Spiritu sancto fuerit sermo Salvatoris (*Id.* vii, 39). Ex quibus manifestissime comprobatur, tres Ecclesiae fontes Trinitatis esse mysterium.

Hos desiderat anima credentis, hos desiderat anima baptizati², et dicit, *Sitivit anima mea ad Deum fontem vivum* (*Psal.* xli, 5). Non enim leviter videre voluit Deum, sed toto desideravit ardore, toto sitivit incendio. Antequam Baptismum consequerentur, loquebantur inter se invicem atque dicebant, *Quando veniam et apparebo ante faciem Dei* (*Ibid.*)? Ecce, fratres charissimi, impletum est, quod petebant, venerunt et steterunt ante faciem Dei, et apparuerunt ante conspectum altaris, et ante mysterium Salvatoris³. Hoc non merentur videre, nisi illi qui ex conscientia et ex imo proferunt corde memorantes, *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panis die ac nocte* (*Ibid.* xli, 4); per omnem enim Quadragesimam vacaverunt orationi atque jejuniis, in sacco et cinere dormierunt, futuram vitam peccatorum suorum confessione quærentes. Sed quia fuderunt lacrymas et fuerunt tristes, dicitur

¹ Apud Hieronymum, *in aquis*.

² Apud Hieronymum, *baptizantis*. Forte legendum, *baptizandi*.

³ Apud Hieronymum, *et mysterium intellexerunt hoc*, etc.

illis, *Qui seminant in lacrymis, in gaudio metent* (*Psal.* cxxv, 5); et, *Beati lugentes, quoniam ipsi consolabuntur* (*Matth.* v, 5).

Pro quibus universis cum illis diabolus insultaret et diceret, *Ubi est Deus tuus?* nunc ad corpus Christi admissi, et in vitali fonte renati confidenter loquuntur, et dicunt, *Transibo in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei* (*Psal.* xli, 5). Domus Dei Ecclesia est, hoc est admirabile tabernaculum; quia habitat in eo vox exultationis et confessionis et sonus epulantium. Gaudent quippe super fidem et consecutionem vitæ æternæ, quam fratres nostri nunc accipere meruerunt, Angeli in cœlis, omnesque Virtutes: Si enim super uno peccatore agentè poenitentiam, et in una ovicula morbida, quæ pastoris humeris est reecta, gaudent Angeli atque lætantur; quanto magis in tot fratribus vitali gurgite renatis atque mundatis, universa exsultant regna cœlorum, videntia homines veteri peccatorum labe purgatos suo incolatui præparari?

Dicite ergo qui Christum nunc induistis, et ductum nostrum sequentes, quasi pisciculi hamo, ita sermone Dei de gurgite sæculi istius sublevamini, In nobis rerum natura mutata est. Pisces enim qui de mari extracti fuerint, moriuntur: nos autem ideo Apostoli de mundi istius mari extraxerunt atque piscati sunt, ut vivi ex mortuis fieremus: Quamdiu eramus in sæculo, oculi nostri in profundo, et vita nostra versabatur in cœno: postquam de fluctibus crepti sumus, coepimus solem videre; coepimus verum lumen aspicere: et præ nimio gaudio conturbati, ad animam nostram dicimus, *Spera in Deum; quoniam confitebor illi, salutare vultus mei, et Deus meus*. Et deinceps, *Propterea memor ero tui de terra Jordanis et Hermon a monte modico. Abyssus abyssum invocat* (*Psal.* xli, 6-8). Et nos de terra Jordanis, id est de flumine in quo baptizatus est Dominus; et Hermon, hoc est de sæculi istius maledictione (quoniam Hermon interpretatur Anathema), et de monte modico hujus mundi (quamvis enim aliquis sanctus sit, dum in isto certatur¹ sæculo, non est in monte grandi atque sublimes sed in monte modico atque humili), clamemus ad Dominum, et profunda Scripturarum ipsius de aliis Scripturarum testimoniis interpretemur. Quidquid in abisso² Veteris Testamenti non possumus invenire, hoc de absconso Novi Testamenti solvimus in voce cataractarum Dei, hoc est, Prophetarum ipsius et Apostolorum: Omnia excelsa Domini, et fluctus ipsius, et impetus fluminis qui lætificant civitatem Dei (*Psal.* xlv, 5), super nos transierunt in Christo Jesu, cui gloria et imperium in sæcula sæculorum. Amen.

¹ Apud Hieronymum, *versatur*.

² Apud Hieronymum, *absconso*.

SERMO

DE EO QUOD NEOPHYTIS EX OLEO SANCTO AURES ET NARES A SACERDOTIBUS ILLINIANTUR.

Hunc sermonem cum duobus proximè secuturis vulgavit Jacobus Sirmundus in Appendice post Augustinianos Sermones quadraginta, arbitratus istos tres haud quaquam esse Augustini, tametsi ei a Floriacensi, unde illos deprompsit, codice adscriberentur. Stilò minime dissimiles sunt sermonibus olim de Tempore 192, 193 et 194, nunc in tomi quinti Appendice ordinè 237, 238, 239, quos in codice non tantum Floriacensi, sed etiam in vetustissimo Remigiano subsequuntur, et eos Augustino peræque in iisdem codicibus tributos. Augustini etiam nomine tres subsequentes citat Ivo Carnotensis, in decreto de Baptismo: sed Ivo sermonem cujus exordium, *Promisimus*, homiliani tertiam vocat, et subinde homiliam quartam eum qui incipit, *Huc usque*: qui tamen in prædictis codicibus Mss. sunt ordine quintus et sextus: Quamquam in Remigiano, sermo *Promisimus*, qui nimirum ibi ordinè quintus, ita sub initium habet: *Prima ergo et secunda prædicatione de his tantum locuti sumus.....nunc verò de interioribus jam mysteriis locuturi sumus*, etc.; quæ verba Ivoni manifeste suffragantur. Leidradus Lugdunensis episcopus non pauca ex sermone subsequente, cujus initium, *Omnis quidem*, transtulit in librum quem Caroli Magni jussu de Baptismo edidit, vulgatum nuper in Analectorum tomo 3, sed auctoris nomen ipse reticet. Sermo incipiens, *Huc usque*, agit de ritu lavandi pedes post Baptismum: quem ritum ab Ecclesia Romana non servari narratur apud Ambrosium, libro 3 de Sacramentis, cap. 1.